

รูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
มัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สงขลา สตูล
Management Model of the Student Support System for Extra-Large
Secondary Schools under the Secondary Education Service Area
Office, Songkhla, Satun

¹นิตยา หมั่นแก้ว Nittaya Muenkaew

²นาวรัตน์ ไชยภูมิ Navarat Waichompu

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

^{1,2}Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

¹Corresponding author, e-mail: nittaya.mue078@hu.ac.th

Received November 15, 2024; Revised December 30, 2024; Accepted: December 31, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 3) เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารและครู โดยเลือกแบบเจาะจงจากโรงเรียนที่ได้รับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน และระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน เครื่องมือ คือ แบบประเมินความเหมาะสมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เกิดจากความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน เพื่อนที่ปรึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลให้เป็นไปในทิศทางตามเป้าหมายความสำเร็จที่กำหนดไว้ 2) รูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาด

ใหญ่พิเศษ คือ STRONG MODEL และ 3) การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ปัจจัยสำเร็จ; ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน; โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ

Abstract

This research aimed are 1) to study the success factors in the operation of the student support system, 2) to create a management model for the student support system, and 3) to assess the appropriateness of the management model of the student support system in extra-large secondary schools under the Secondary Education Service Area Office, Songkhla, Satun. The research was divided into 3 phases: Phase 1: Study of success factors in the operation of the student support system using in-depth interviews. The key informants were administrators and teachers, specifically chosen from that received the Student Support System Award. The instrument used for data collection was a semi-structured interview, and data were analyzed using content analysis. Phase 2: Creation of a management model for the student support system in extra-large secondary schools using group discussion among 8 key informants. Phase 3: Assessment of the appropriateness of the management model for the student support system. The sample consisted of 5 administrators; The instrument was a suitability assessment created by the researcher. Data were analyzed for mean and standard deviation. The research results found that: 1) the success factors in the operation of the student support system resulted from cooperation among all parties involved, including teachers, educational personnel, youth counselors, and the school board. School administrators played an important role in driving operations, supervising, monitoring, and evaluating towards the established success goals. 2) The management model for the student support system in extra-large secondary schools was the STRONG MODEL. 3) The assessment of the appropriateness of the management model of the student support system was at the highest level.

Keywords: Success factors; Student Support System; Extra-large secondary schools

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษานับเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้มีความเจริญงอกงาม การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรมและมีความสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยมีโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการดูแล อบรม สั่งสอน สนับสนุน ป้องกันและช่วยเหลือ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน เพื่อให้ นักเรียนได้เติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์

สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพ แต่เนื่องจากสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมากทั้งในด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด รวมไปถึงปัญหาครอบครัว ที่ส่งผลกระทบอย่างมากต่อสังคม ดังนั้น จึงต้องมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน โดยวิธีการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพและเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ คือ การจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่จะเข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนให้นักเรียนเติบโตและพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพและประสบความสำเร็จทางวิชาการและสังคม เนื่องจากระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีขั้นตอน มีวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน มีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แต่ทว่าปัจจุบันการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ยังมีหลากหลายปัญหาที่ทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ประสบความสำเร็จ เช่น การขาดการติดตามเฝ้าระวังที่เพียงพอกับนักเรียนที่มีความเสี่ยงสูง อาทิ นักเรียนที่มีปัญหาด้านสุขภาพจิตหรือปัญหาพฤติกรรม การขาดการประสานงานและการสื่อสารระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ขาดทรัพยากรบุคคลในการให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น ทำให้หลายหน่วยงานมุ่งเน้นให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกำหนดจุดเน้นเพื่อการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) ส่งผลให้การพัฒนาการบริหารจัดการการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน นักเรียนทุกคนต้องได้รับการดูแล ช่วยเหลือ พิทักษ์ ปกป้อง ค้ำครองอย่างรอบด้านด้วยกระบวนการที่ถูกต้อง เหมาะสมและทันการณ์ ได้รับการพัฒนาในทุกมิติเพื่อให้เป็นคนดีมีความสุขและปลอดภัยในสภาพสังคมปัจจุบัน ดังจุดเน้นเพื่อการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปี 2566 “ปีแห่งการดูแลช่วยเหลือ ค้ำครอง ห่วงใย เพื่อความปลอดภัยของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) ทั้งนี้ได้กำหนดยุทธศาสตร์ ตลอดจนมาตรการและจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนส่งเสริมให้สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดกิจกรรมต่างๆ อาทิ การเยี่ยมบ้านนักเรียน การจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน การเสริมสร้างทักษะชีวิต การพัฒนาวินัยเชิงบวก การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยมุ่งพัฒนานักเรียนในทุกระดับให้มีสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพโดยให้กำกับ ติดตามกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานเป็นระบบ ต่อเนื่อง และทั่วถึง มีกระบวนการและขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลสถานศึกษาอย่างรอบด้าน 2) การคัดกรองสถานศึกษา 3) การส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษา 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา และ 5) การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ได้รับมอบหมายจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ดำเนินการคัดเลือกสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2566 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งได้ดำเนินการพิจารณาคัดเลือกตาม

หลักเกณฑ์และวิธีการในคู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2566 ซึ่งได้ดำเนินการเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และประกาศผลการคัดเลือกสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2566 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประเภทสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ดังนี้ เกียรติบัตรยอดเยี่ยมอันดับที่ 1 โรงเรียนวรนาธิเฉลิม จังหวัดสงขลา เกียรติบัตรยอดเยี่ยมอันดับที่ 2 โรงเรียนสะเดา “ชรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์” เกียรติบัตรยอดเยี่ยมอันดับที่ 3 โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย 2 และ เกียรติบัตรยอดเยี่ยมอันดับที่ 4 โรงเรียนสตูลวิทยา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล, 2566) โดยแนวทางการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีระบบการบริหารงานที่มีมาตรฐานและได้รับการยอมรับจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้น จึงเป็นสิ่งที่มีความน่าสนใจ และสามารถนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการและดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและพัฒนารูปแบบในการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในอนาคตมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ผู้วิจัยใช้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ประการ ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

1. การดำเนินการวิจัย แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรอง

ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 10 คน เพื่อใช้ในการศึกษาปัจจัยสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวนรารีเฉลิม จังหวัดสงขลา โรงเรียนสะเดา “ชรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์” โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย 2 และโรงเรียนสตูลวิทยา โรงเรียนละ 2 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 8 คน เพื่อใช้ในการสร้างรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และศึกษานิเทศก์ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล จำนวน 5 คน เพื่อใช้ในการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษที่สร้างขึ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย แบ่งเป็น 2 ชนิด ดังนี้

2.1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ตามแนวการสัมภาษณ์เชิงลึก (interview guide) จำนวน 7 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยวิธีการความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity)

2.2. แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีจำนวน 7 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยวิธีการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence : IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ จากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเข้าสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ และการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลังจากนั้นนำแบบประเมินที่ได้เก็บรวบรวมมาทั้งหมดดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติและสรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการสรุปประเด็น และอภิปรายเชิงพรรณนาความ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปัจจัยสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล คือ

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลสำคัญในการสนับสนุนและขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นอกจากนี้ควรมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

1.2 ครู และบุคลากรทางการศึกษา ต้องเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด ต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและทักษะการปฏิบัติงานตามภารกิจ รวมทั้งทักษะการทำงานเป็นทีม

1.3 นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา YC ถือเป็นนักเรียนกลุ่มหนึ่งที่สามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ

1.4 คณะกรรมการสถานศึกษา ต้องได้รับการอบรมพัฒนาในด้านการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด และมีการประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1.5 โรงเรียนกำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล และมีมาตรฐานและตัวบ่งชี้ความสำเร็จที่สามารถวัดได้จริง

1.6 มีการนิเทศ ติดตาม รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ตามปฏิทินการนิเทศติดตาม

1.7 ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ความร่วมมือ ทำงานเป็นทีม มีการสื่อสารทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

1.8 ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

ปัจจัยสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษแต่ละแห่งย่อมมีความแตกต่างกันไปตามบริบทและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษานั้นๆ ขึ้นอยู่กับการบริหารงานของผู้บริหารในแต่ละสถานศึกษาที่เกิดจากความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลให้เป็นไปในทิศทางตามเป้าหมายความสำเร็จที่กำหนดไว้

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 รูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล มี 5 องค์ประกอบได้แก่หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาของรูปแบบ การดำเนินงาน และการประเมินผล คือ

1. หลักการ มีดังนี้ 1.1 การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมุ่งให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ และสร้างสรรค์วิธีการหรือการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสม และ 1.2 รูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามบริบทและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

2. วัตถุประสงค์ คือ 2.1 เพื่อพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ปัญหาและด้านการส่งต่อ และ 2.2. เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีกระบวนการ วิธีการ เครื่องมือที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและสามารถตรวจสอบได้

3. เนื้อหาของรูปแบบ คือ รูปแบบ STRONG ของการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล เป็นรูปแบบที่ได้มาจากการศึกษาปัจจัยสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการสนทนากลุ่มจากผู้บริหารและหัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ที่ได้รับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี พ.ศ. 2566 จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบ STRONG Model

S: Support การสนับสนุนที่ดี ความสำเร็จของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในโรงเรียนไม่ใช่แค่ความร่วมมือจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นการให้ความร่วมมือกันทุกภาคส่วน ภายใต้การบริหารงานของคณะผู้บริหารที่มีส่วนในการวางแผน กำหนดนโยบาย และให้การสนับสนุนแก่ครู บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมกันช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพของนักเรียนจนสะท้อนออกมาเป็นผลสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

T:Technology มีเทคโนโลยีเข้าช่วย การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำเป็นที่จะต้องนำนวัตกรรมการบริหาร โปรแกรมเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นแอปพลิเคชัน แบบวัดประเภทต่างๆ รวมถึงระบบสารสนเทศด้านการดำเนินการจัดเก็บข้อมูล เพื่อให้บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่สามารถดำเนินการได้สะดวก รวดเร็ว ลดปริมาณการใช้เอกสารประเภทกระดาษหรือทำเอกสารสูญหายในระหว่าง การดำเนินงาน ช่วยลดพื้นที่ในการจัดเก็บเอกสาร และนอกจากนี้ยังสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายแบบทันที (Real time) อีกด้วย

R:Reflection ร่วมด้วยสะท้อนการคิด การสะท้อนการคิด เป็นการทบทวนความคิด ไตร่ตรองถึงสิ่งที่เกิดขึ้นและผ่านมาแล้วว่ามีลักษณะอย่างไร การดำเนินการที่ผ่านมาเป็นเช่นไร เป็นไปตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ โดยผู้บริหารสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงาน โดยอาจเริ่มตั้งแต่การสะท้อน คิดด้านการวางแผน การปฏิบัติงานตามแผน การตรวจสอบ รวมไปถึงการปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบ ความสำเร็จ

O: Objective ตามติดจุดประสงค์ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมสนับสนุนครู และบุคลากรทางการศึกษาในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการนิเทศติดตามเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อพิจารณาการดำเนินงานว่าเป็นไปตามโครงการ แผนปฏิบัติการ ปฏิทินการดำเนินงานหรือไม่ นอกจากนี้สามารถให้ขวัญกำลังใจแก่ครูและบุคลากรที่ ปฏิบัติงานได้ผลตามนโยบายด้านต่างๆ เช่น รางวัลครูผู้สอนดีเด่น รางวัลครูที่ปรึกษาดีเด่น รางวัลครูดี ในดวงใจ ฯลฯ เพื่อเป็นการยกย่อง เชิดชูเกียรติและเป็นขวัญกำลังใจในการดำเนินงานตามระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

N:Network อารงเครือข่าย การขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้ประสบผลสำเร็จนั้น ปัจจัยหนึ่งที่ขาดไปเสียมิได้ คือ การประสานความร่วมมือในการดำเนินงาน โดยอาศัยการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผู้ปกครอง องค์กร ชุมชน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตั้งแต่ทีมนำ ทีมทำ และทีมประสาน ตั้งแต่การรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล การคัดกรอง ส่งเสริมและการพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญห และด้านการ ส่งต่อนักเรียน เพราะฉะนั้นการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานให้ครอบคลุมในทุกๆ หน่วยงานจะ ช่วยให้การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างราบรื่นและประสบผลสำเร็จ

G:Goal เป้าหมายสู่นักเรียนดี การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้านตั้งแต่การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ถือเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจ นักเรียนผ่านกิจกรรมต่างๆ การคัดกรองนักเรียน โดยใช้ข้อมูลระบบสารสนเทศระบบบริหารจัดการ

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ การป้องกันและแก้ไขปัญหา ผ่านการดำเนินงานตามกิจกรรมภายใต้โครงการ/กิจกรรมที่พัฒนาระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย และการส่งต่อในกรณีที่ยากต่อการให้ความช่วยเหลือนั้น เป้าหมายที่สำคัญ คือ มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นคนดีและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. การดำเนินงาน มีขั้นตอนดังนี้ 4.1 ขั้นเตรียมการ คือ 1) ประชุมผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่าย และหัวหน้าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจให้ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประโยชน์และความจำเป็นที่นำรูปแบบฯ มาใช้ 2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สอดคล้องกับรูปแบบที่กำหนดไว้ และ 3) คณะกรรมการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจัดเตรียมการดำเนินการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่าย หัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง 4.2 ขั้นตอนดำเนินการ คือ 1) แต่งตั้งคำสั่งคณะกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการแต่งตั้งคำสั่ง ประกอบด้วย ทีมนำ ทีมประสาน และทีมทำ 2) สร้างการรับรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) สร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูในการปฏิบัติงาน 4) การปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) มีการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน ในกรณีเมื่อเกิดปัญหาและประสานงานกับฝ่ายต่างๆ 6) มีการรายงานและจัดเก็บเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีการจัดทำสารสนเทศ งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน 7) จัดตั้งคณะกรรมการในการประเมินผลการปฏิบัติงานงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและรายงานผลประเมินการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประจำปี 4.3 ขั้นตรวจสอบ คือ 1) คณะกรรมการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน นิเทศ กำกับ และติดตามการปฏิบัติงาน 2) คณะกรรมการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแบบประเมิน 3) คณะกรรมการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรายงานความก้าวหน้าโดยคณะกรรมการประชุมร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาทุกสัปดาห์ 4.4 ขั้นปรับปรุงพัฒนา ได้แก่ 1) คณะกรรมการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนำผลจากการประเมินผลจากการปฏิบัติงานไปปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่มเติมการปฏิบัติงานและจัดทำเอกสารประกอบการปฏิบัติงาน 2) คณะกรรมการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสรุปผลการดำเนินการให้ผู้บริหารรับทราบ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5. การประเมินผล มีขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ประเมินก่อนการดำเนินการ เป็นการประเมินความพร้อมก่อนการดำเนินงานของผู้บริหารหรือคณะกรรมการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขั้นที่ 2 ประเมินระหว่างดำเนินการ เป็นการประเมินขณะปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกำหนดรายละเอียดในแผนการประเมิน ขั้นที่ 3 ประเมินหลังดำเนินการ เป็นการประเมินผลสำเร็จของรูปแบบฯ ซึ่งประเมินได้จากสาระสำคัญ ตามวิธีดำเนินการและความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล

รายการประเมิน	$\bar{x}$	SD	แปลผล
1. รายละเอียดของเนื้อหาสาระของรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่ดำเนินการมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
3. ลำดับขั้นตอน กระบวนการจัดกิจกรรม มีความเหมาะสมในทางปฏิบัติ ตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.60	0.55	มากที่สุด
4. วิธีการบันทึกและวิธีการวัดประเมินผล ตามรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความชัดเจน	4.60	0.55	มากที่สุด
5. รูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่จัดทำขึ้นมีความเหมาะสมต่อการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด
6. การนำรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา สามารถกระทำได้ง่ายไม่ซับซ้อน	4.60	0.55	มากที่สุด
7. รูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนความเหมาะสมต่อการช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.80	0.28	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า รูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.80 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.28 ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยที่ตั้งไว้ คือ 3.51 จึงสรุปได้ว่ารูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูลต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล พบว่า ความสำเร็จของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนไม่ใช่แค่ความร่วมมือจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

เท่านั้น แต่เป็นการให้ความร่วมมือกันทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่ให้การช่วยเหลือและสนับสนุน นอกจากนี้การดำเนินการต่างๆ ยังคงต้องอาศัยการดำเนินการอย่าง มีระเบียบแบบแผน มีขั้นตอนและมีความรัดกุม มีการเคารพสิทธิต่างๆ ของนักเรียนเป็นสำคัญ รวมไปถึงการให้ความสำคัญในการตั้งค่าตัวชี้วัดต่างๆ เพื่อให้ความสำเร็จของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพรรณ แสงน้ำผึ้ง ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการประชุมวางแผนในการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน กำหนดนโยบายที่ชัดเจนและเป็นระบบ 2) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน 3) เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดกิจกรรมต่างๆ ตามที่นักเรียนต้องการ อบรมเกี่ยวกับเทคนิคในการให้คำปรึกษาแก่ครูที่ปรึกษา 4) มีแบบบันทึก ติดตามผลการดำเนินการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน (ญัฐพรรณ แสงน้ำผึ้ง, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์จันทร์ กลิ่นสุคนธ์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า รางวัลเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับนักเรียน หรือครูที่มีผลการพัฒนาตนเองในระดับดีขึ้นไป นอกจากนั้นควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูที่ปรึกษาได้เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาครูที่ปรึกษาในการดำเนินงานตามกระบวนการที่ถูกต้องเพื่อครูที่ปรึกษาจะได้นำความรู้ ความเข้าใจ ในการให้คำแนะนำดูแลช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาให้กับนักเรียนได้ ด้านการติดตาม โรงเรียนควรมีการนิเทศ ติดตามให้ครูผู้รับผิดชอบรายงานผลการพัฒนา นักเรียนเป็นระยะ สิ่งที่โรงเรียนควรทำควบคู่กันไปคือการจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนควรมีคู่มือการจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างละเอียด มีกิจกรรม ขั้นตอน ระยะเวลาการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง (พงษ์จันทร์ กลิ่นสุคนธ์, 2563)

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล คือ STRONG MODEL ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาของรูปแบบการดำเนินงาน และการประเมินผล ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากโรงเรียนที่มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ อีกทั้งนำร่างรูปแบบเข้าสู่กระบวนการสนทนากลุ่มเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาได้ร่วมกันตรวจสอบยืนยันทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องสามารถนำมากำหนดแนวทางการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มิณช์มนัส วรรณมหินทร์ สलगสิงห์ ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุภาพะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) โครงสร้างและเนื้อหาของรูปแบบ 4) กระบวนการดำเนินงาน 5) แนวทางการวัดและประเมินรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ (มิณช์มนัส วรรณมหินทร์ สलग

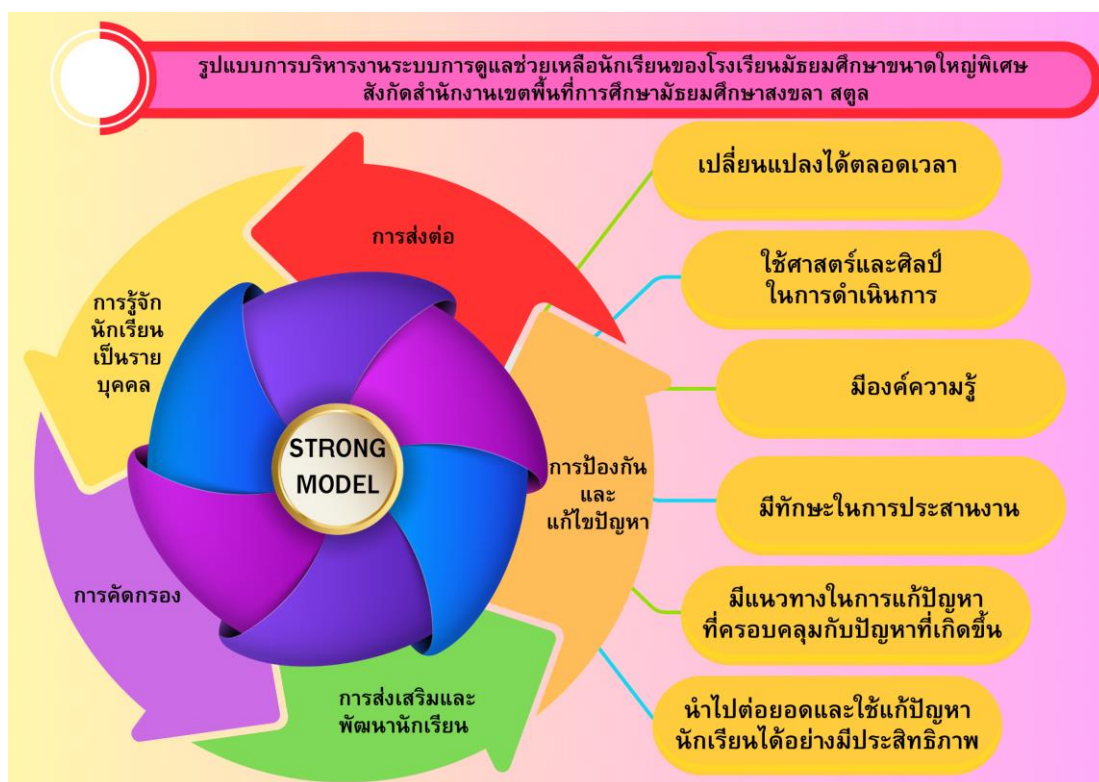
สิงห์, 2564) และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพรรณ แสงน้ำผึ้ง ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการประชุมวางแผนในการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน กำหนดนโยบายที่ชัดเจนและเป็นระบบ 2) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน 3) เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่นักเรียนต้องการ อบรมเกี่ยวกับเทคนิคในการให้คำปรึกษาแก่ครูที่ปรึกษา 4) มีแบบบันทึก ติดตามผลการดำเนินการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน (ณัฐพรรณ แสงน้ำผึ้ง, 2562)

3. ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาตามองค์ประกอบของรูปแบบผ่านการวิพากษ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ได้รูปแบบที่มีความน่าเชื่อถือ และการกำหนดแนวทางดำเนินการมีความเป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงโดยกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รูปแบบที่สร้างขึ้นมีการประเมินความเหมาะสมเป็นการนำหลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อีกทั้งมีการประเมินโดยผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ทำให้ทราบจุดดีและจุดที่บกพร่องในการใช้รูปแบบ ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำเสนอไว้ว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึงโดยมีผู้ปกครอง ชุมชนหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมโดยมีแนวดำเนินงานในการปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหารและครูอาจารย์ให้ส่งเสริมดูแลพัฒนานักเรียนทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคมวางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่า นักเรียนทุกคนมีครูอาจารย์อย่างน้อยหนึ่งคนที่จะคอยดูแลทุกข์สุขอย่างใกล้ชิด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมิญช์มนัส วรรณมรินทร์ สलगสิงห์ ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมาก (มิญช์มนัส วรรณมรินทร์ สलगสิงห์, 2564) และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริกาญจน์ กาญจนสุวรรณ ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบเครือข่ายชุมชนความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ด้านความเป็นไปได้และด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด (สิริกาญจน์ กาญจนสุวรรณ, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ครั้งนี้ คือ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่มีสูตรสำเร็จตายตัวทุกอย่างสามารถเปลี่ยนแปลงได้

ตลอดเวลาตามความเหมาะสมและบริบทของปัญหาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการเพื่อให้การแก้ปัญหาได้ตรงจุด ดังนั้นสิ่งสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือการมีองค์ความรู้และทักษะในการประสานงานต่าง ๆ เพราะปัญหาที่นักเรียนกำลังประสบหรือเผชิญปัญหานั้นมักมีปัญหามากมาย และต้องมีแนวทางในการแก้ปัญหาที่ครอบคลุมกับปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งรูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ STRONG Model ที่ได้ครั้งนี้มาจากใช้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ประการ ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญห และ การส่งต่อ มาพัฒนาต่อยอดทำเป็นรูปแบบที่เข้ากับบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษสามารถนำไปต่อยอดและใช้แก้ปัญหาให้นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ STRONG Model

บทสรุป

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่ถูกออกแบบมาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่เกิดขึ้นแก่นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนสามารถเรียนได้อย่างมีความสุข โดยระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนี้จะดำเนินการทั้งป้องกันและแก้ไขปัญหไปพร้อมๆ กัน สำหรับในกลุ่มเด็กปกติก็จะดำเนินการส่งเสริมตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน ส่วนกลุ่มเด็กที่อยู่ในสภาวะกลุ่มเสี่ยงต่างๆ

ทั้งจากตัวนักเรียนเอง จากครอบครัว และสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะช่วยลดทอนแก้ปัญหาให้นักเรียนสามารถกลับมาอยู่ในสภาวะปกติ สามารถกลับมาเรียนและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียนได้ ทั้งนี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำเป็นต้องได้รับการประสานงานจากทุกภาคส่วนภาคีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงเรียน ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และสมาคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหวังให้นักเรียนสามารถเจริญเติบโตตามวัยและมีความสุขในรั้วของโรงเรียนเพื่อเป็นกำลังของชาติในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 โรงเรียนควรจัดให้มีครูแนะแนวหรือครูที่ทำหน้าที่แนะแนวโดยเฉพาะเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของนักเรียน ทั้งนี้เพราะครูแนะแนวเป็นกลไกสำคัญในการคอยแนะนำและแก้ไขปัญหาต่างๆ ของนักเรียน รวมถึงการส่งต่อภายนอกในกรณีที่นักเรียนเกิดปัญหาในชั้นรุนแรงที่โรงเรียนไม่สามารถจัดการได้ เช่น ยาเสพติด โรคทางเพศ ปัญหาสุขภาพจิต เป็นต้น

1.2 โรงเรียนควรจัดให้มีการอบรมด้านทักษะกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การให้คำปรึกษาเบื้องต้น เพื่อให้ครูสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ และการบูรณาการใช้พัฒนาให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาและความเสี่ยงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนในอนาคต

1.3 ควรให้คณะกรรมการการศึกษาศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานในชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารโดยให้สถานศึกษารายงานผลการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้คณะกรรมการการศึกษาศึกษาพิจารณาในการประชุม และเห็นชอบการดำเนินงานด้วย

1.4 การนำข้อค้นพบที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปประยุกต์ใช้ มาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพและมีความสุขในการเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

2.1 ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาอื่นและผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและสามารถนำมาปรับใช้ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของนักเรียนในโรงเรียนมากที่สุด

2.2 ควรศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *คู่มือการคัดเลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2566*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ณัฐพรรณ แสงน้ำผึ้ง. (2562). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พองจันทร์ กลิ่นสุคนธ์. (2563). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มิญช์มนัส วรรณมรินทร์ สलगสิงห์. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล. (2566). *หนังสือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ที่ ศธ 04338/ว2573 ลงวันที่ 9 มิถุนายน 2566 เรื่อง ประกาศผลการคัดเลือกสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2566 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา*. สงขลา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *คู่มือคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับพัฒนา พ.ศ.2563)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน.
- สิริกาญจน์ กาญจนสุวรรณ. (2564). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายชุมชนความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

